

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«Засоби масової інформації та комунікації: історія, сьогодення,
перспективи розвитку»

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-
ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«Засоби масової інформації та
комунікації: історія, сьогодення,
перспективи розвитку»**

Адреса редколегії
Україна, 08292, Київська обл., м. Буча, вул. Інститутська, 14
ПВНЗ «Український гуманітарний інститут»

©ПВНЗ «Український гуманітарний інститут», 2019
©Автори, 2019

Буча, 2019

Кафедра журналістики УП

1

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

Засоби масової інформації та комунікації: історія, сьогодення,
перспективи розвитку: Матеріали міжнародної науково-практичної
конференції, Буча, березень 2019 р.: Тези доп.: – К.: Міленіум, – 2019.

Розглянуто актуальні питання теорії та вектори розвитку засобів
масової комунікації, особливості та тенденції аудіовізуальної журналістики.
Обговорено сучасні виклики онлайн-комунікації та етичного дискурсу
сучасних медіа.

Досліджено питання мовного коду у мас-медійному просторі, а також
розглянуто особливості взаємозв'язку журналістики і PR технологій.
Висвітлено питання проблематики ЗМІ: економічної, соціальної, політико-
правової.

Матеріали конференції видано в авторській редакції.

Редакційна колегія:

Балаклицький М.А., доктор наук із соціальних комунікацій, професор
Гриненко І.В., кандидат соціологічних наук, доцент
Хлебнікова Н.В., кандидат філологічних наук, доцент

Бикова О.М.
кандидат наук із соціальних комунікацій
Київський університет імені Бориса Грінченка

ОСОБЛИВОСТІ КОМПОЗИЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ СУЧАСНОГО ПРЕСОВОГО РЕПОРТАЖУ

Внутрішня форма репортажу є «засобом організації тексту й виступає системою правил його побудови з погляду поєднання підтем» [6, с. 12]. Залежно від значення конкретної теми і характеру зібраного матеріалу кожен репортаж може мати різну композицію, яка зумовлюється специфікою авторської трансформації документального матеріалу і має на меті визначити гармонійний порядок розміщення авторських спостережень, знайти внутрішні зв'язки між окремими явищами, предметами і процесами. Композиція для автора стає тим засобом, який «допомагає осмислити й оцінити елементи сюжету, органічно поєднати їх, а не просто "штучно" зліпити» [3, с. 83]. Логічно викладені промовисті деталі, яскраві факти, влучні порівняння мають сприяти розкриттю теми зображуваного в репортажі явища.

Композиція репортажу складається з вербальних та невербальних елементів. До вербальних елементів належать: заголовковий комплекс (заголовок, підзаголовок), лід, головна частина, кінцівка. До невербальних компонентів композиції належать ілюстрації, фотографії, шрифтові виділення.

Структурні компоненти тексту репортажу, з одного боку, є формою прояву авторської суб'єктивності; з іншого боку – це спроба автора наблизитися до читача, сформувати читачську установку на сприйняття твору.

Щоб зосередити увагу читачів, журналісти поділяють текст репортажу на окремі розділи. М. Кім слушно зауважує, що такий поділ дозволяє «по-перше, розбити весь текст на тематичні блоки, по-друге, в кожному такому розділі розглянути певне конкретне питання, по-третє, вибудувати всі частини за принципом сюжетного розвитку: від зав'язки до кульмінації, по-четверте, за допомогою логічних містків надати тексту цілісності» [1, с. 301]. Як зазначає Л. Майданова, «поділ тексту на розділи нерідко прямо відбиває специфіку життєвого матеріалу, використаного журналістом. Наприклад, якщо текст складається із оповідей різних людей про події, які не пов'язані одна з одною, а поєднуються між собою лише за допомогою авторської думки, то окремі розділи відображають такий поділ матеріалу... Кожен окремий розділ фіксує або перебіг події, або логіку авторської думки. Заголовок кожного розділу відображає або його тему, або його головну думку» [4, с. 134]. Такий принцип побудови репортажу є досить доречним,

оскільки дозволяє рівномірно розподіляти увагу читачів. Крім того, розбивка тексту репортажу на розділи дає змогу читачеві перепочити, а журналісту перейти до іншої дії.

Сьогодні, коли відбуваються процеси суспільної глобалізації, принципи побудови тексту репортажу починають зводитися до певних стандартів. Так, Б. Мисоньников, зауважує, що репортажні тексти переважно мають такі композиційні складники: заголовок; лід; постановка проблеми (зав'язка); зіставлення різних поглядів на проблему, тези і антитези, авторська точка зору на проблему (кульмінація) [5, с. 36]. Зважаючи на те, що будь-яка модель тексту – це насамперед схема побудови аналогічних текстів, можна стверджувати: модель сучасного пресового репортажу – це формальна структура, за якою можна створювати тексти репортажів.

Залежно від різновиду репортаж може мати різну композиційну структуру. Так, репортаж на мандрівну тематику досить часто має драматургічну структуру, для якої є характерним те, що вона розвивається не за ознакою значимості аспектів, лінійно, а за принципом виникнення, розвитку і кульмінації конфлікту. У цьому різновиді репортажу активно використовуються образи, аналогії, порівняння, детально передається атмосфера події. Завдяки цьому автор заохочує читача до співпереживання героям, «зближує його з дійовими особами, дозволяє зробити проблематику твору близькою, зрозумілою, апелює не тільки (чи не тільки) до розуму, але й до емоцій» [2, с. 128]. У репортажах із драматургічною структурою упевненість динаміка розповіді: динаміка сюжету поступається описовості, автор ніби навмисно призупиняє час, акцентуючи увагу на численних деталях і нюансах. Так у тексті з'являються короткі авторські репліки, різноманітні відступи, вставні епізоди. При цьому дуже важливою є спостережливість репортера, його вміння адиялятися і адумуватися у навколишнє життя, а також майстерне використання виразних засобів мови.

У рольовому репортажі і репортажі-розслідуванні автор виконує роль дійової особи і сам долася конфлікт, тому найчастіше ці різновиди мають структуру з так званим лейтмотивним викладом тієї чи тієї історії. Лейтмотивна оповідь будується на декількох історіях, котрі перехрещуються за будь-яким принципом, проте всі разом об'єднуються однією наскрізною історією, котра виступає своєрідним обрамленням.

Репортаж-інтерв'ю також має дещо іншу, відмінну від традиційного репортажу, структуру. В усіх репортажах-інтерв'ю виокремлюються вступна, основна та заключна частини. Якщо вступна та заключна частини мають суто репортажний характер (швидке та емоційне введення в подію, динамічний її розвиток, активно діюче авторське «я»), то основна частина (зав'язка) –

композиційно-організуючий центр репортажу-інтерв'ю. У зав'язці містяться факти, явища, докази певних положень, їх аналіз, оцінка, характеристика (оформлені різними інтонаційними, лексичними і граматичними засобами мови). У цій частині репортажу-інтерв'ю часто трапляються такі типові для інтерв'ю змістові елементи: повторення, доповнення, уточнення, пояснення.

Для структури художніх репортажів характерним є те, що вона розвивається за принципом виникнення, розвитку, кульмінації конфлікту героїв, із власною чітко окресленою сюжетною лінією, вона захоплює читача до співпереживання героям, «зближує його з дійовими особами, дозволяє зробити проблематику твору близькою, зрозумілою, апелює не тільки (чи не стільки) до розуму, але й до емоцій» [2, с. 128]. А це дозволяє використовувати образи, аналогії, порівняння, створює атмосферу дії. У сучасній західній журналістиці ця структура отримала назву «сторітелінг» і широко використовується саме у репортажних жанрах.

Загалом, підсумовуючи усе вищесказане, зазначимо, що композиція репортажу має, як правило, таку схему: скетчева заставка, опис події, публіцистичні відступи, елементи інтерв'ю, кінцівка. Проте можливі значні відхилення від канонічної форми, мета яких – привернути увагу читачів до певних моментів у викладенні подій. Цьому жанру властивий не послідовний докладний опис, а швидка, іноді різка зміна мовних планів, що сприяє динамізму викладу, створює відчуття строкатості, багатобарвності картини дійсності.

Список використаних джерел

1. Ким М. Новостная журналистика. Базовый курс : учебник / М. Ким. – СПб. : Изд-во Михайлова В.А., 2005. – 352 с.
2. Ким М. Технология создания журналистского произведения / М. Ким. – СПб. : Изд-во Михайлова, 2001. – 320 с.
3. Корнєєв В. Структура тексту як чинник комунікації / В. Корнєєв. // Наукові записки Інституту журналістики. – 2000. – Т. 1. – С. 83-84.
4. Майданова Л. Структура и композиция газетного текста (средства выразительного письма) / Л. Майданова. – Красноярск, 1987. – 178 с.
5. Мисоньников Б. Основы творческой деятельности журналиста : уч. пособие / Б. Мисоньников, А. Юрков. – СПб. : Изд-во СПбГУ, 2002. – 46 с.
6. Михайленко В. Специфіка організації та функціонування журналістського твору / В. Михайленко. // Наукові записки Інституту журналістики : науковий збірник / Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка. – К., 2010. – Вип. 39. – С. 11-15.